

medustapanje, opšte meduprožimanje svega sa svim koje je još moguće samo zamisliti. Svaki deo je celina i celina je prisutna u svakom delu. Energija se ne gubi, menja tek oblik. Materija je tek oblik energije, sve teče, odlazi i vraća se da bi iznova tečlo. Ali pored svega ta ironična uteha teši i od "govora sekire u našoj šumi, gde sam, goli panj, ostao sam".

BRANISLAV KUPUSINAC:
»SREBRNA VRATA«,
Narodna biblioteka
»Karlo Bljelicki«, Sombor,
1983.

Piše: Zoran M. Mandić

Knjigom "Srebrena vrata", koju je u okviru svoje edicije "Golub" objavila Narodna biblioteka "Karlo Bljelicki" u Somboru, Branislav Kupusinac (1931) inistira na tokovima one lirike koja se vaspitava na procesima uspostavljanja formi jezika i ukusa, jednog, u osnovi, romantičarskog iskaza. Instaliranjem romantičarskih oznaka u svojoj drugoj (i dugo očekivanoj) knjigi ispovesti, Kupusinac, u stvari, teži nalaženju univerzalnog kalausa kojim će otvoriti vrata "neke svoje unutarnje", "individualnosti", koja se, poput Valerijeve "šetalice", kreće tamo-amo, ali uvek između tačaka fiksiranih potpuno definisanim slikom ili emocijom, kao predstave onoga što je odsutno (potrošeno), i u šta je upletena strepnja o neposedovanju mogućnosti za pružanje potpore i posudivanje snage: predviđanjima, lutanjima, nadanjima, željama ili namerama.

U suštini, takav postupak iziskuje pisca (pesnika, koji u svom čudesnom, ali i odbranaškom stavu (ispovedanju), može jedino vrednostima, tonovima i pismom praktičnog govora da sluša (i tumači) svet spoljnih i ultrašnjih slika. I da pri tome (svim stanjima) ostane nezavisan od uspostavljenih formi konkretnističkog ili apstraktног pevanja, propuštajući ili cedeći, kroz sebe, samo one načine koji mogu da stanu u "obruč za snove".

Pesnici ovakvog profila ne poznavaju poetološke tablice vrednosti, jer oni i najbanalnije aksiološke "privide" raskviraju i zamenjuju tehnologijom "subjektivnog" samoosvećivanja i samooslobadanja, jer ih poezija reci-pročno oslobađa od prošlosti i budućnosti, ostavljajući im sadršnjost kao meru i sumnu u procesu ispoljavanja.

"Srebrena vrata" zamišljena su kao poetički triptih o: uspomeni, nostalgiji i pomnenju. Uprošćeno, reč je o temi koju Kupusinac varira kroz geografiju svog detinjstva (mladosti), kruženjem azbučnih istina o životu kao projekciji smisla, volje za skladom i formama lepote.

Najveći deo Kupusinčevog "srebrenog triptiha" posvećen je Somboru (sanjaru i oraću na čistini), njegovim isprepletenim ulicama, koje su mnogi svetski putnici, kao prisećanje, spominjali u svojim putopisima i letopisima. Na jednom mestu Kupusinac kaže: "Sombor je važna stаница umornih godina" – izražavajući tako svoju apologetsku ljubav prema gradu u kojem se nalazi njegovo intelektualno, emotivno i caroljsko oformljenje.

Ljubav prema gradu, kao primarni sloj Kupusinčeve lirike, pesnički je čin koji je antagonistički okrenut

kultu golog pesničkog znaka. Kupusinac se suprotstavlja jasno uređenom svetu stvari, koju su naučnu i ljudsku inteligenciju iskoristili da bi vladali ljudima, njihovim odnosima i sistemima.

Zauzvrat, on nudi "panonske pesme" kao novu i jedinu osećajnost u promišljanju sveta. To su "ili akordi" za "neverotvrde duge u glavi (zaljubljenike rečnih pristaništa) blage kiše" jutro, podne i veče na bari. Za neminovnu negaciju apsolutističkog urbanizma (betona, katrana, parketa, salona, letnjikovaca ili agro-biznisa).

U drugom "tomu" svog "triptiha" (Sizifovom bratu), Kupusinac, ipak, podleže sukobu sa samim sobom, kada govor o okovima ljudske lepote, načinima umiranja i vremenu koje nas zaspia prahom večnosti, a večnost je smrt. Nabranjem svojih strahova, Kupusinac podsvesno izražava i sumnu u mogućnost poezije da nas osloboди i doveđe do "večitih obala detinjstva", do "šumova žita" i sigurnosti da se ništa neće srušiti u svetu Afeljovih i drugih (krivih i pravih) tornjeva.

DAMNJAN ANTONIJEVIĆ:
»AKCIJA KRITIKE«,
matica srpska,
novi sad, 1983.
piše: milić nenin

Da kojim slučajem, u podnaslovu knjige koja je pred nama stoji da su u pitanju parodije književno kritičkih tekstova, ovo bi bez sumnje bila uspešna knjiga. Ako već hoćemo da iz toga ugla (kao parodiju) posmatramo ovu knjigu, moramo osvetliti supertlost našeg kritičara. Prvo, podsmeva se izboru književnih kritičara koji počiva na »proverenim« imenima, zatim strukturi knjige koja počiva prvenstveno na objavljenim tekstovima (uređeno, po hronologiji složenim), pa višepreko ukazivanje na ono već pozнатo izbegavanje svih mogućih problemskih tačaka, gde tekst zapravo niti počinje niti se razrešava (već ostaje na površini uz nelzbežno ponavljanje), zatim ono čuveno traganje za "glavnim junakom" ...)

Shvaćen kao parodija književne kritike koja neguje bezličan govor, bez sumnje najuspeliji je tekst o "Znakovima poređ put" IVE Andriću. Naš kritičar kao da parodira "glagoljivost" (zaoštavajući je da vidljivo); objašnjava sopstveni naslov, da bi uhvatio čitaoca u zamku iz koje nema izlaza: dok mu ne ponovi više puta da Andrić piše o prolaznosti. Supstilno je (i dosledno) sprovedena i ironizacija Damnjanja Antonijevića upućena na račun onih koji se koriste proizvoljnim poređenjima bez namere da ih unutar teksta osmisle. Tako naš autor, između ostalog, поминje vezu "Nemira" i "Ex ponta" i "Znakova poređ put"; bez da ozbiljnije posmatra odnos tih Andrićevih dela. (Zašto se jednom ne napiše esej o nedodirljivosti sopstvenog teksta? Zar se između 1978. i 1983. godine – kada je rukopis ponovo objavljen – nije pojavila nijedna rečenica o Andriću pesniku koja bi ovde, – makar u fushnoti, našla odziv u tekstu našeg autora. Ili esej računa na bezbržnost.) Možemo se zadržati samo na ključnim tekstovima ove knjige. Uz pomenuti tekst o Andriću, to je sigurno tekst o poeziji Vaska Pope. Surov je Antonijević prema govoru kritike koja svoju uverljivost traži u prenatalnosti. Podsmeva se nezgrapno rečenicu: "Zapravo je u

poem "Oči Sutjeske" mnogo bolje, poetski ubedljivije i jače, umetnički bogatije dato da izlaženje iz mrača u svetlost, iz beznađa u nadu, sopstvenom mukom, uz borbu, nego u kraju 'Oružana dobrota'". Znači "mnogo bolje, poetski ubedljivije i jače, umetnički bogatije". Uverljivo. Ili, da se vratimo tekstu o Andriću, gde kritičar kaže da Andrić "ume da razmišlja o životu i životnim manifestacijama...". Spreman je Antonijević i da izvrgne podsmehu jednu anahronu kritiku koja govori o ličnosti piscu u okvirima romantičarske poeštie ("usamljenih sa Mlave"), kojog je još uvek u vidokrugu inspiracija pesnika... Ako već posmatramo knjigu koja je pred nama kao srodninu Bina-verovoj "Pantologiji..."., moramo reći da i ovde ima vrcavih mesta; tu, na primer, čitamo da pesme "redovno prevazilaze svoje naslove" ...

No, posmatrajući tekstove Damnjanja Antonijevića kao bumerang, koji je on sam bacio, bojim se da ne bismo daleko stigli; pomenuta knjiga nije parodija književne kritike i zahteva drugačiji pristup.

Pišući o poeziji Vaska Pope, naš kritičar objašnjava da: "Reč zapisи ovde određuje nezaobilaznost jednog prisustva, jednog tumačenja aktuelne stvarnosti (podvukao M.N.). U osnovi ovog i ovakvog pristupa književnom delu je da se književnost posmatra kao odraz stvarnosti; tačnije, da ona tumači odredene delove stvarnosti (to se jasno vidi u analizi Popine poezije, gde naš autor zna povodom čega je koji stih – kao tumačenje te stvarnosti – nastao). Iz tog ugla gledano, i logično je da se ova kritika (koja se prvenstveno zasniva zanima značenjem konkretnog umetničkog dela), iscrpljuje u tomu da odredeno delo služi kao odbrana od zla, od onečovećenja, o otuđenju, i čega sve ne, da se zalaže za humanizam... Dakle, delo koje tumači aktuelnu stvarnost u službi je progresa... >... Simonovićeva knjiga peva, po negaciji, potrebu za buntom, sveštu, entuzijazmom, energijom, ozarenjem, nadom... poezija Raše Livade takođe je buntarska; zna se protiv čega. Srbo-ljubu Mitiću je "pesma obrana od zla", i da se ne umaramo. Suština je u tome da, po Antonijeviću, književnost nije na margini, da postoji nešto što je akcija književnosti, da se prisetimo i naslova ove knjige: "Akcija kritike". Književnost je, dakle, u službi. To je jedna od tačaka na kojoj smo spremini da se sporimo sa Antonijevićem.)

Packa koja naš kritičar upućuje Zoranu Mišiću, govoreći da ovaj ne opaža "da je analitičnost kritike uslov za njenu sintetičnost", posebno je zanimljivo posle čitanja analiza Damnjanja Antonijevića. (Književna kritika nije analiza niti interpretacija književnog dela). Analiza stih po stih, uz znanje koji se delovi aktuelne stvarnosti tumače, jednostavno je na srednjoškolskom nivou. Svedoci stihove na reavan svoga tumačenja, naš kritičar beleži otkrića kao što je to da je "proleće simbol tek rodene slobode", ili pak to da zna da nema adekvativne metafore koja bi mogla označiti psihičke torture nad ljudima od one Popine "prerat nekome dušu"... (Čak i u tom svodenju na jednoznačnost Popinih stihova, naš kritičar nema duha da ponudi drugačije rešenje. Po njemu, Popin stihovi "oštiri vazduh slobode" znače da je pesnik imao u vidu "cenu kojom se plaća sloboda". Ne bi li bilo inspirativnije ponuditi tumačenje koje bi korespondiralo sa stihovima Branka Miljkovića: "Hoće li sloboda umeti da peva) kako što su sužnji pevali o njoj?") No, kritika koja se bavi samo površinom književnog

dela, na vreme obilazi svaku moguću izbožinu, svaki nesporazum, koji bi zahtevaо napor. I kada se kao posledica analitičnosti pojavi sintetičnost: "U suštini i ova pesma se bavi otprom negativnim silama, aktivistički treirajući prkos odlučivanju, pripadnost humanitetu pod nebo svjeće otadžbine, doslednost čoveka koji pripada onom što je u njemu najdragocenije, a to je: ljubav, rad, sloboda i budućnost"; i kada, dakle, dospemo do te sintetičnosti, preostaje nam samo da se zapitamo da li je to pred nama književna kritika ili proglaš predizborne kampanje.

Kada smo već kod Zorana Mišića, recimo i to da on, po našem autoru, "ne spada u kriticu velikog formata". Na drugoj strani, Miodrag Pavlović je "jedan od najubedljivijih i najusupljivijih interpretatora poezije". I tu pada kritika Damnjanja Antonijevića. Ne učuvajući problem, naš kritičar ne piše gotovo ništa o Antologiji Zorana Mišića. A imao je to pitanje postavljeno, karte su bile podejane, trebalo je samo početi... Ali Antonijević nema snage da razmišlja o Antologiji u kontekstu antologija (čak i onih našstalih posle nje; mislim na Pavlovićevu antologiju), da ponudi problem, da ispituje. Da je, kojim slučajem, to učinio, video bi da Mišiću ne može reći da je kritičar malog formata; da je ovaj pokazao svoj sluh za poeziju upravo u svojoj Antologiji. (I nije tačno, to što tvrdi Antonijević, da je Mišić uz Popu i Pavlovića afirmisao samo Lazu Kostića i Rastka Petrovića. Dovoljno je otvoriti Mišićevu Antologiju pa videti – baš u odnosu na Antologiju Miodraga Pavlovića – da su to u Crnjaški i Nastasijević, i Đačića...) Tekst koji bi želeo da bude ključni, tekst po kojem Antonijevićeva knjiga nosi ime, jedva da zasluzuje čitanje.

To je prividno korektna kritika, ali kritika koja ide po površini nečijeg dela, ne tražeći ono problemsko u tom delu, ne osmisljavajući ga ni u jednom novom kontekstu. Iako je svestan neophodnosti drugačijeg konteksta, čak i toga da nova dela deluju na prethodna, naš kritičar nije u stanju da dopre do relevantnog književno-istorijskog konteksta. Otuda i neke, u najmanju ruku, sumnjuće ocene.

Još jednom se vraćajući naslovu, zeliši bismo da ukažemo na prvu proručnu akciju te kritike. Kritika koja se oduševljava oduševljiva "paradoksom" Srboljuba Mitića: "ja ni na javi nisam ni u snima", zaboravljajući pri tom da je to opšte mesto onih koji stupaju u svet literature, dakle kritika koja se raduje tako izdvojenom primeru, mora biti svesna svoje akcije. Mora joj biti jasno da je to akcija be kritike.

IVAN ČOLOVIĆ:
»KNJIŽEVNOST NA
GROBLJU«, »Narodna
knjiga«, Beograd, 1983.

Piše: Jelena Stakić

Među prvim knjigama objavljenim u novopokrenutoj ediciji "Grifon" je i "Književnost na groblju", koja sadrži studiju Ivana Čolovića "Novi epitafi" i zbirku novih epitafa koje je ovaj autor godinama tražio i sakuplja po beogradskim grobljima.

Nove epitafe Čolović definiše kao vrstu pisano posmrtnog i zagrobnog

opštenja, i prati ih od polazišta do odredišta poruka koje nose, ne zaoblažeći njihov sadržaj i stil formulacije. Novi epitafi samo se delimice nadovezuju na tradicionalne krajupeče, smatra Čolović; njihova analiza otkriva da se u našoj gradskoj sredini uspostavio jedan obrazac društvenog komuniciranja koji, slobodno se može reći, podstiče javno ispoljavanje emocija, obelodanivanje izvesnih odnosa, obavljanje nekih privatnih zbiljiva.

Posebni su »neofolklorni« ili kako se, ne bez pejorativnosti kaže — »novokomponovani« oblici opštenja, najupadljiviji kod želje i pozdrava koje jedini, uz prikidanu muziku, upućuju drugima preko radio-talasa. Pojava nije zaobišla ni smrt, odnosno najrazličitija osećanja koja ona ostavlja u onima koje je pokojnik »napustio«. Smrt neke osobe, zapravo, samo je povod da ožalošćeni upute i na nadgrobnom spomeniku ovekoveče ono što imaju tim povodom da saopštite.

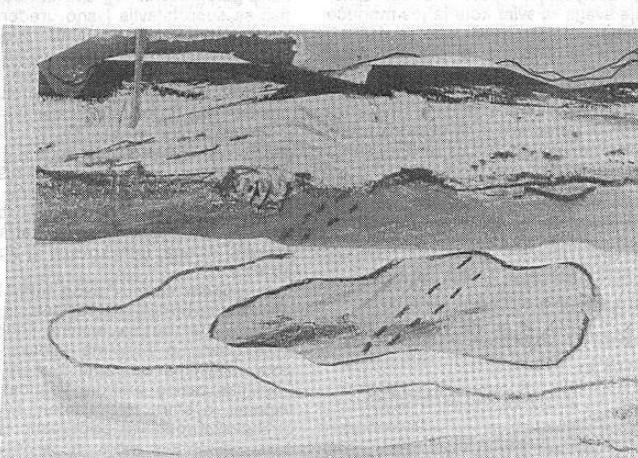
Vrlo zanimljivo pitanje na koje Čolović traži odgovore i nalazi ih — parodikalni. Preko novih epitafa živi — verovali u zagrobitni život ili ne — saobraćaju s mrtvima, ali i s rođinom, susedima, prijateljima i neprijateljima. Međutim, piše Čolović, latentna dimenzija epitafskog opštenja u celini zapravo je autokomunikacija: opšte-

nje ima samo jednog pravog pošljaoce i jednog pravog primaoca — ozalošćene.

Ovaj oblik javnog pismenog ispoljavanja ličnih osećanja, lične potrebe za iskušnjem pred pokojnikom, intimnih uverenja o životu i smrti, rečju — sebe, pred sobom i za sebe, Čolović ocenjuje kao književnost, ali ne »vrednu narodnu«, nego onu, neizbelžnu »divlju«.

Time se studija »Književnost na groblju« uvrštuje u poznata autorova istraživanja »divlje književnosti«, ali stiže i u samu središte probudene pažnje naše javnosti za zamašnost, obim, sadržaj, uticaj, oblike »novokomponovanih stvari«.

Pošto i jedan svetski tok interesovanja, izraženog od pre deceniju dve, u koju se uliva Čolovićeva studija; to je interesovanje za smrt i sve ono što je prati, od eshatoloških nada i pribojavanja, do tehnika »dobrog umiranja«. Posle Morenove studije »Čovek i smrt«, Tomaćevo »Antropologije smrti« i »Razgovora sa umirućima« Kibler-Rosove, koje smo nedavno dobili u prevodu na naš jezik, tako uvidamo da i knjiga o kojoj govorimo obogaćuje našu misao o smrti. Osim toga što pripada svetskom trendu kulturnoantropološkog proučavanja smrti, Čolovićeva knjiga utiče put konstituisanja kulturne antropologije savremenog života u nas.

slično. I opet konačni rezultati nadiže prvo bitno eksplikirani problem.

Knjigom su, dakle, predstavljeni najrepresentativniji žanrovni muslimanske književnosti u nas. Autor u njoj preispituje i nastavlja ranije započeta istraživanja i tumačenja poznatih pesama, otkriva neka do sada malo poznata, a umetnički veoma uspela, poetska ostvarenja (pesma o Potopnicima Biserzazi, neke od balada o porodičnom stradanju od pomora kuge). Ponekad, međutim, zanesen, ne odoleva iskušenju da i skromne pesničke zahvate sa izrazitim lokalnim obeležjima, koje taj smisao ne prevazilaze ne samo u sadržini nego i u ideji i poetskom jeziku, vrstva u red najboljih (slučaj sa stolačkom baladom o Mehmed-agi Šehiću), pa mu tada i sudovi deluju nategnuto i pomalo neubedljivo.

Analice u celini, međutim, otkrivaju istraživača sa izvanrednim smisalom za detalj, a konačni njegovi rezultati ukazuju na autora koji ne strahuje od širine u zahvatu i sveobuhvatnosti u zaključku. Prevashodno razmišljački o pitanju odnosa zbilje i pesme u usmenoj tradiciji kulturno, etnički i geografski strogo omeđenog područja, pisac se na kraju dovinuo do nekih opštih sudova o načinu postojanja, značenjima i funkciji narodnog pesništva uopšte.

Nekako po strani, mada ne i sasvim izvan osnovnog toka zanimanja, u ovoj knjizi se našlo nekoliko poslednjih tekstova. U jednom od njih doći će se pitanje odnosa usmenе tradicije o Morićima i Andrijevog literarnog stvaralaštva. Poslednja dva rekapituliraju interesovanje dvojice istraživača, Dragutina Prohaska i Ludvika Kubu, za narodnu književnost Bosne i Hercegovine. Ovdje se posebno ističe znacaj Prohaskinog dela, jer je on prvi, i da sada jedini, pokušao da narodnu književnost na ovom terenu sagleda u celosti. I na kraju, knjiga kao što je ova može nastati samo kao rezultat ozbiljnog, studiozogn i značajkog bavljenja određenom problematikom. Ovo je neophodno napomenuti, jer se u nas pomenutim fenomenom, na ovakav način, bavi zaista mali broj istraživača.

SAŠA HADŽI TANČIĆ:
»SAVRŠEN OBLIK«,
»Prosveta«, Beograd, 1984.
Piše: Ljubinka Milosavljević

Citatelj koji pred sobom ima obe knjige pripovedaka Saše Hadži Tančića — prvu Jevrem, sav u smrti

(»Prosveta«, Beograd, 1976) i drugu Savršen oblik, primetiće jednu neobičnost; istom pripovetkom Dogadaj s vatrom završava se prva knjiga i počinje druga. Zbog čega su tako postupili autor i izdavač, čitaocu neće biti jasno sve dok ne pročita Savršen oblik. Onda će zaključiti da je autor obe proze nastojao da ostvari kontinuitet između ove dve knjige, ali kontinuitet na principu potpunog diskontinuiteta. Poči od onoga gde se stalo, otici dalje, ne ponoviti se, ali zadržati neku nit između prve i druge knjige, bilo je prisutno u stvaralačkom naporu ovog autora kada je pisao Savršen oblik.

Ako se pažljivije pogleda dramatična pripovest Dogadaj s vatrom, o konkursu za portira u Narodnom pozorištu, videće se da ova »priča iz života«, sa nekim prigušenim humorom koji je inače posve stran ovom piscu, ima dve verzije, prvu u staroj, drugu u novoj knjizi, dve verzije koje, zapravo, nisu dve već samo jedna. Autor je u »novoj verziji« zadržao sve bitne momente pripovedanja iz prethodne, ali je izvršio nekoliko, na prvi pogled nebitnih, intervencija: izbacivanjem pojedinih reči i rečenica ili preformulacijom čitavih pasusa. Pripovetka je postala kraća i jezgovitija, a dobio se nešto u tempu pripovedanja, koji pojačava snagu utiska. Tako je Saša Hadži Tančić već u prvoj pripoveti nove knjige nagovestio da traga za savršenim oblikom pripovedanja i savršenim oblikom onoga o čemu se pripoveda.

U Jevremu, prvoj knjizi proze, Saša Hadži Tančić se kreće nekim već utabanim i prepoznatljivim stazama srpske pripovetke. Smrt je bila osnovna tema njegovog pripovedanja, ali ne smrt kao poslednji egzistencijalni čin, prelazak bića u ništavilo, već smrt kao svakodnevna pojava praćena propratnim manifestacijama; opelima i sahranama, u atmosferi bolničkih i grobljanskih opterećenosti ljkova. Radnja tih pripovedaka zbirala se uglavnom u Leskovcu i okolnim mestima, a ličnosti su bile ljudi iz naroda, obični, svakodnevni ljudi, koji kad govore, govore dijalektom tog kraja i reprezentuju nešto od njegovog južnjačkog mentaliteta. Vidan je tu bio uticaj Bore Stankovića i jednog dela tzv. proze novog stila, što samo po sebi nije bilo loše, ali je pretio da se zauvek ostane u tom začaranom krugu jedne teme i jedne naracije koja kod različitih pisaca dobija samo status nove varijacije.

Srećom po ovog autora, taj opasan i pomalo zavodljiv krug izbegnut je u Savršenom obliku. Saša Hadži Tančić uspeo je sada znatno da proširi okvir tema i da pronađe prozni govor koji

MUHIB MAGLAJLIĆ: »OD ZBILJE DO PJESME«, Ogledi o usmenom Pjesništvu, »Glas«, Banja Luka, 1983.

Piše: Zoja Karanović

U knjizi Muhib Maglajljić Od zbilje do pjesme našlo se dvadeset različitih tekstova koji su nastajali u dosta širokom vremenskom razmaku od desetak godina. Iako je tako, autor se u njima u osnovi bavi istim problemom — mogućnim putevima transformisanja stvarnosti u pesmu. Polje njegovih analiza predstavljaju sevdalinka, balada i romansa, tri najpopularnije pesničke vrste usmene tradicije u Bosni i Hercegovini, posebno njenoj muslimanskoj kulturi. Svakom od pomenutih žanrova u knjizi je posvećeno nekoliko ogleda.

Istražujući uslove nastanka i istorijata beleženja sevdalinka, Maglajljić prve nesigurne tragove o njem postojanju pronalazi još u dalekom XVI stoljeću. Tada se, kako on smatra, ukrštanjem istočnjačke muslimanske kulture sa bosanskom srednjovekovnom usmenom tradicijom, sevdalinka i formila. Ona je nastajala i prenosiла se dok su trajali oblici života koji su je omogućili — od kada je potpuno prihvaćen istočnjački način življenja u delu stanovništva koje je primilo islam i oformile se »specifične gradske sredine sa svim potrebnim institucijama, kada su se potpuno izgradile gradske četvrti mahale u kojima su kuće, prema mogućnostima domaćina, imale potrebne prostore: ogradiju, avlje, sa kapidžikom, baštu sa čardakom, ašik-pendžer i drugo« (str. 21) — sav taj nezamenljivi inventar u ambijentu sevdalinke. Pomenute oblike života ona, na specifičan način, i održava — bilo u detaljima svakodnevice, stvarno postojećim junacima ili određenim situacijama — što je ovdje uvedljivo pokazano na brojnim primerima.

U pomenutim radovima predstavljeni problem odnosa zbilje i pesme, međutim, umnogome se nadilazi. Autor se u njima, pored pitanja istorijata nastajanja i beleženja, o čemu je

već bilo govora, bavi i drugim problemima relevantnim za sagledavanje ove pesničke vrste u celini. Tako se govori o tematiki, poetskim obeležjima, načinu i prilikama izvođenja sevdalinke.

U drugom bloku tekstova knjige našle su se analize nekoliko tematskih skupina balada sa ovog terena. Pored ostalih, istraživanjima su zahvaćene pesme sa temom o nevinu osuđenom na smrt, o smrću rastavljenim ljubavnicima, poznata balada o Hasanaginici ili krug pesama o Morićima, ali nekoliko potpuno lokalno obeleženih balada, kao ona o Hifzi-begu Džimišiću ili o Mehmed-agi Šehiću. U osnovi je, opet, interesovanje za proces poetizacije zbilje u njima — put koji određeni junak ili dogadaj prolazi od stvarnosti do pesme. Ali i ovde je autorovo polje zanimanja znatno prošireno. Izvanredna su neka zapažanja o poetici balade uopšte. A nekoliko sjajnih interpretacija, kao ona pesma o Potopnicima Biserzazi, svačak idu u red najboljih tumačenja usmenih lirske poezije u nas.

Istim pitanjima posvećeno je i nekoliko zapaženih ogleda o romansi. Oni su značajniji tim pre što je interesovanje za ovu poetsku vrstu naše tradicije do sada imalo skromnije razine. Prateći istoriju beleženja i zanimanja za ovu pesničku vrstu, posebno na terenu Bosne i Hercegovine, Maglajljić daje i sopstveni doprinos izučavanju narodne romanse. On se posebno osvrće na pitanje njene tematsko-motivske rasprostranjenosti. Između pet identifikovanih skupina, njegova pažnja je pre svega usmerena temama o ljubi i neveri, eroskom nadgovaranju i strasnom susretu. I opet se u pesmama sa pomenutim temama traga prvenstveno za lokalnim crtama u njihovom ambijentu, imenima junaka, dogadajima i